

Μικρά, μικρά πράγματα

Χρήστος Οικονόμου

Σήμερα έστειλαν κι άλλη ειδοποίηση από την τράπεζα. Γράφουν ότι είναι η τελευταία και ότι την άλλη βδομάδα θα προχωρήσουν στις «προβλεπόμενες από το νόμο ενέργειες». Τηλεφώνησαν κιόλας, πολλές φορές, αλλά η Λένα δεν απάντησε. Άφησε το χαρτί στο τραπεζάκι του σαλονιού. Όταν γύρισε σπίτι ο Πέτρος, του 'ριξε μια ματιά, αλλά δεν είπε τίποτα. Ούτε που τ' ακούμπησε καν. Στεκόταν μονάχα εκεί και το κοίταζε,

δαγκώνοντας τα χείλη του. Αξύριστος και ιδρωμένος, τα μάτια του είχαν μαραθεί από το ξενύχτι. Ύστερα έβγαλε τα παπούτσια του και πήγε στην κρεβατοκάμαρα χωρίς να πει κουβέντα. Έπεσε με τα ρούχα στο κρεβάτι και τράβηξε το σεντόνι ψηλά, πάνω από το κεφάλι του.

Τρεις ώρες τώρα, έχει μείνει εκεί.

Αμίλητος. Ακίνητος, σαν πεθαμένος. Θαρρείς πως έχει σταματήσει κιόλας ν' αναπνέει.

Η Λένα στέκεται στην πόρτα και τον κοιτάζει, περιμένει να δει πόσο θ' αντέξει.

«Θα σκάσεις εκεί μέσα», του λέει, στο τέλος. «Βγες έξω, δεν καταφέρνεις τίποτα έτσι».

Καμία αντίδραση. Αλλά η Λένα ξέρει πως την ακούει. Το αριστερό του πόδι τρέμει τώρα κάτω από το σεντόνι. Της φαίνεται παράξενο αυτό – μοιάζει σαν να μην μπορεί να το ελέγξει, σαν να 'ναι το πόδι κάποιου άλλου, όχι το δικό του.

«Δε θέλω να χάνεις το κουράγιο σου», του λέει. «Κάτι θα γίνει, θα δεις. Δεν

παίρνουν έτσι τα σπίτια οι τράπεζες. Δεν είναι Αμερική εδώ. Κάποιος θα μας βοηθήσει».

Έξω έπιασε να σκοτεινιάζει. Το φως του ήλιου σχηματίζει ένα πορτοκαλί σημάδι στον τοίχο πάνω από το προσκέφαλό τους. Η Λένα το κοιτάζει κι αναρωτιέται γιατί άραγε να είναι η πρώτη φορά που παρατηρεί αυτό το μεγάλο πορτοκαλί σημάδι στον τοίχο. Σκέφτεται πόσο άδικο είναι που δεν ξέρει τι να πει στον Πέτρο, που δεν ξέρει να του πει τι νιώθει τώρα που βλέπει, για πρώτη φορά, αυτό το σημάδι στον τοίχο. Κι ύστερα, για κάποιο λόγο, θυμάται κάτι που διάβασε τις προάλλες σ' ένα περιοδικό: η αλήθεια μιας ιστορίας δεν κρίνεται από τη συνάφειά της με την πραγματικότητα αλλά από το ήθος της. Δεν καταλαβαίνει τι ακριβώς σημαίνει αυτό, αλλά της αρέσει να σκέφτεται πως υπάρχουν πράγματα αληθινά που δεν έχουν συμβεί ποτέ. Της αρέσει να σκέφτεται πως υπάρχουν πράγματα που είναι και δεν είναι αλήθεια. Πράγματα που μπορεί να μην έγιναν ποτέ, όμως είναι πιο αληθινά από την αλήθεια. Αλλά πάλι δεν είναι σίγουρη. Μακάρι να μπορούσε να καταλάβει περισσότερα. Μακάρι να είχαν λεφτά, να μη χρειαζόταν να δουλεύει. Θα ήθελε να διαβάσει περισσότερο, να κάνει ταξίδια, να πηγαίνει στο θέατρο και σε συναυλίες. Θα ήθελε να κοιμάται μέχρι τις έντεκα κάθε πρωί, να μην περιμένει στη στάση το λεωφορείο, να μη φοράει εκείνη την άθλια φόρμα στη δουλειά. Θα ήθελε να μην ντρέπεται για τη δουλειά που κάνει. Και, πάνω απ' όλα –πάνω, πάνω απ' όλα– θα ήθελε να μην πετάγεται τρομαγμένη κάθε φορά που χτυπάει το τηλέφωνο, κάθε φορά που βλέπει έναν άσπρο φάκελο στο γραμματοκιβώτιο.

Το κρεβάτι τρίζει καθώς η Λένα ξαπλώνει δίπλα στον Πέτρο.

«Βγες έξω», του λέει. «Θέλω να σου πω κάτι. Έγινε κάτι φοβερό χτες στη δουλειά. Αποκλείεται να 'χεις ξανακούσει τέτοιο πράγμα».

Καμία αντίδραση. Η Λένα γυρίζει ανάσκελα, κλείνει τα μάτια της. Φέρνει ξανά στο μυαλό της τις εικόνες, προσπαθεί να τις βάλει σε μια τάξη, να διώξει τον κόμπο που έχει σκαλώσει στο λαιμό της. Αφήνει την καρδιά της να κρυσώσει. Είναι μια ιστορία αγάπης αυτή που θέλει να πει στον Πέτρο, και ξέρει πως αυτά τα πράγματα δεν λέγονται με ζεστή καρδιά.

«**Κ**ατά τις έντεκα κάνω διάλειμμα για τσιγάρο, οπότε μπαίνει η Ρίτα φουριόζα στο θάλαμο και μου λέει, “Καλά, δε θα το πιστέψεις αυτό που έγινε, θα πάθεις πλάκα”».

«Τι έγινε», της λέω, «σου ζήτησε κάνας γιατρός να βγείτε;» Την ξέρεις τώρα τη Ρίτα πώς μεγαλοπιάνεται, καημό το 'χει από μικρή να παντρευτεί γιατρό ή στρατιωτικό. «Κόφ' την πλάκα», μου λέει, «και δώσε βάση. Λίγο πριν κουβάλησαν με τ' ασθενοφόρο ένα ζευγάρι απ' τις φυλακές. Μια δικιά μας κι ένα Βούλγαρο. Νεαροί είναι, ζευγαράκι. Αυτός είναι φυλακισμένος κι αυτή πήγε να τον δει στο επισκεπτήριο. Είναι να τον στείλουν σε λίγες μέρες στη χώρα του αυτόν, πώς το λένε, να τον εκδώσουν. Που λες, την ώρα του επισκεπτηρίου, βγάζει η κοπελίτσα από κάπου μια κόλλα, μια Λόγκο ξέρω 'γω, πασαλείβεται, και τσουπ! Κολλάνε τα χέρια τους. Ξέρεις, για να μείνουν πάντα μαζί, για να μη χωρίσει ποτέ απ' τον καλό της. Απίστευτο; Κόλλησαν τα χέρια τους με Λόγκο, για να μη χωρίσουν! Άκου, ρε φιλενάδα, τι γίνεται στον κόσμο: Τρελό δεν είναι; Και τώρα τους κουβάλησαν εδώ πέρα, για να τους ξεκολλήσουν οι γιατροί τα χέρια. Τους πήγαν πάνω, στον δεύτερο. Ξέρεις, σ' εκείνο το θάλαμο για τους φυλακισμένους. Έχουν βάλει απέξω κι έναν αστυφύλακα να

φυλάει καρπούλι. Τώρα δα έγινε. Ακούς εκεί όμως, να κολλήσουνε τα χέρια τους! Τίποτα ναρκομανείς θα 'ναι, πάω στοίχημα. Κουνήσου απ' τη θέση σου, κορίτσι μου, μακριά από μας τέτοια πράγματα».

Αυτά μου λέει η Ρίτα, κι ύστερα τραβάει δυο ρουφηξιές απ' το τσιγάρο μου και γυρνάει στο πόστο της, τσαντισμένη, γιατί κάποιος σ' ένα θάλαμο κάνει συνέχεια εμετό – «Α σικτίρ ο κωλόγερος», μου λέει, «μου 'χει βγάλει το λάδι απ' το πρωί».

Η Λένα γυρίζει στο πλάι και κοιτάζει τον Πέτρο. Είναι ακόμα κουκουλωμένος με το σεντόνι, τα χέρια κολλημένα στα πλευρά του, η ανάσα του ίσα που ακούγεται, σαν ψίθυρος.

«Κατάλαβες τι έγινε;» τον ρωτάει. «Κόλλησαν τα χέρια τους με κόλλα, για να μη χωρίσουν. Πώς σου φαίνεται αυτό;»

Ο Πέτρος δε λέει τίποτα. Η Λένα κοιτάζει το σεντόνι που έχει πάρει το σχήμα του προσώπου του. Ύστερα κοιτάζει το πορτοκαλί σημάδι στον τοίχο, που γίνεται όλο και πιο μικρό καθώς λιγοστεύει το φως του ήλιου. Απλώνει το χέρι της και το αγγίζει, πριν χαθεί εντελώς. Παίρνει μια βαθιά ανάσα και κλείνει ξανά τα μάτια της.

«**Π**αίρνω τους κουβάδες και τις σκούπες μου κι ανεβαίνω στον δεύτερο όροφο. Δεν ξέρω τι μ' είχε πιάσει, ήθελα να τους δω. Ήθελα να δω πώς είναι, ήθελα να τους δω. Εκείνος ο θάλαμος που σου λέω, για τους φυλακισμένους, είναι στο βάθος του διαδρόμου, δίπλα στις τουαλέτες. Πράγματι, μπροστά στην πόρτα κάθεται ένας αστυνομικός, νεαρός, και καπνίζει και παίζει με το κινητό του. Με βλέπει που πλησιάζω με τα σύνεργα, λέω, “δε θα μ' αφήσει να μπω” – με κοιτάζει με μισό μάτι απ' την κορυφή μέχρι τα νύχια. Μ' αφήνει να περιμένω για μια στιγμή κι ύστερα κουνάει το χέρι του, σαν να διώχνει καμιά μύγα που έχει καθίσει στη μύτη του.

Ο θάλαμος έχει σιδερένια πόρτα με λουκέτο, ένα κρεβάτι μονό, ένα παράθυρο με κάγκελα και σίτα. Μια σταλιά είναι, σωστό κελί. Δεν καθαρίζουμε συχνά εκεί μέσα, εγώ ζήτημα είναι να 'χω μπει δυο-τρεις φορές. Ο νεαρός είναι ξαπλωμένος στο κρεβάτι. Γυμνός απ' τη μέση και πάνω, έχει τα μάτια κλειστά και το δεξί του χέρι πάνω στο στήθος. Το αριστερό του χέρι είναι ενωμένο με το δεξί χέρι της κοπέλας, που κάθεται δίπλα του, στην άκρη του κρεβατιού, και κοιτάζει από το παράθυρο. Τις παλάμες τους δεν μπορώ να τις δω, είναι τυλιγμένες με γάζες. Καλά το 'πε η Ρίτα, παιδιά είναι, όχι πάνω από είκοσι, είκοσι δύο χρονών. Αλλά δε μοιάζουν για ναρκομανείς – όχι το κορίτσι τουλάχιστον. Με το που μπαίνω, αυτός ανοίγει τα μάτια του, με κοιτάζει ζαβλακωμένος, ύστερα αναστενάζει και τα ξανακλείνει. Το κορίτσι όμως χαμογελάει κι ανασηκώνεται, στρώνει με το ελεύθερο χέρι τη φούστα της, που έχει ανέβει ψηλά, πάνω από τα γόνατά της. Τα μάγουλά της έχουν κοκκινίσει.

«Συγγνώμη για την ενόχληση», λέω. «Δεν θ' αργήσω».

Αρχίζω να καθαρίζω με το πάσο μου, δε βιάζομαι καθόλου. Έτσι κι αλλιώς, τι να καθαρίσεις εκεί μέσα; Στο μεταξύ, όλο και τους ρίχνω καμιά κλεφτή ματιά, να δω τι κάνουν. Σκέφτομαι να πω κάτι. Σκέφτομαι να τη ρωτήσω αν είναι καλά, τι τους είπαν οι γιατροί, πόσες μέρες θα τους κρατήσουν στο νοσοκομείο, αν θα τους κάνουν εγχείριση, τέτοια πράγματα. Θέλω να τη ρωτήσω αν ήταν δική της ιδέα να κολλήσουν τα χέρια τους, τι κόλλα έβαλε, αν τη χτύπησαν οι φύλακες όταν πήραν είδηση τι είχε γίνει. Θέλω να τη ρωτήσω πολλά πράγματα. Φοβάμαι όμως μη μ' ακούσει ο άλλος απέξω και με διώξει. Άσε κιόλας,

λέω, που μπορεί να μην έχει όρεξη για κουβέντες. Δεν της φτάνουν τα δικά της, να 'χει τώρα και μια καθαρίστρια, μια ξένη, να τριγυρνάει στα πόδια της και να ρωτάει τι και πώς και γιατί.

Μετά όμως, καθώς σφουγγαρίζω, ακούω το νεαρό να μουρμουρίζει κάτι. Δεν καταλαβαίνω τι – στα βουλγάρικα μάλλον. Το κορίτσι σκύβει από πάνω του, τον χαϊδεύει στο μέτωπο και στα μαλλιά. Ύστερα με ρωτάει, ψιθυριστά, αν έχω τσιγάρα. «Πώς, βέβαια», λέω κι εγώ ψιθυριστά, και βγάζω το πακέτο μου. Παίρνει ένα, το ανάβει, και το βάζει στα χείλη του νεαρού. Της λέω με νοήματα να κρατήσει το πακέτο. Κρατήστε το, της λέω, έχω κι άλλο κάτω. Τη ρωτάω αν χρειάζονται τίποτα. Αν θέλει να φωνάξω καμιά νοσοκόμα ή να τους φέρω λίγο νερό ή τίποτα να τσιμπήσουν απ' την καντίνα. Της λέω, στα κρυφά πάντα, πως έχω φέρει γεμιστά από το σπίτι και φέτα και ψωμί, μα δεν ξέρω αν θα μ' αφήσει ο φύλακας να τους τα δώσω.

«Εντάξει είμαστε», μου λέει, με χαμόγελο, και κοκκινίζει κι άλλο. «Ευχαριστούμε

πολύ, εντάξει είμαστε», μου λέει. «Να 'στε καλά, ευχαριστούμε».

Και τότε γίνεται κάτι παράξενο. Έτσι όπως μιλάμε, όλο ψου-ψου και νοήματα, μου απλώνει το χέρι της. Εγώ τώρα, δεν ξέρω γιατί, διστάζω. Δεν ξέρω γιατί, αλλά διστάζω να πιάσω το χέρι της. Αλήθεια. Στέκομαι σαν ηλίθια εκεί πέρα, κρατώντας τη σφουγγαρίστρα, και κοιτάζω το χέρι –ένα μικρό χεράκι, άσπρο και αδύνατο– που είναι απλωμένο προς το μέρος μου.

Το κορίτσι συνεχίζει να χαμογελάει, αλλά είναι λιγάκι στραβό το χαμόγελό της, ξέρεις, όπως όταν σου κάνει ένεση ο οδοντίατρος και το στόμα σου πρήζεται και μουδιάζει. Ύστερα σκύβει μπροστά και, «Μη φοβάστε», μου λέει ψιθυριστά. «Δεν έχω βάλει κόλλα».

Το φως του ήλιου έχει λιγοστεψει κι άλλο τώρα. Από την μπαλκονόπορτα η Λένα βλέπει τα φώτα του δρόμου ν' ανάβουν μ' ένα δειλό, τρεμάμενο πετάρισμα. Τ' αυτοκίνητα περνούν κι αυτά με αναμμένα φώτα. Το δωμάτιο όμως σκοτεινιάζει, γεμίζει μ' ένα παράξενο, ζωντανό θαρρείς σκοτάδι.

«Αυτό ήταν όλο», λέει η Λένα στον Πέτρο. «Ύστερα κατέβηκα κάτω, δούλεψα μέχρι τις τρεις, γύρισα σπίτι. Ήθελα να στα πω χτες βράδυ, αλλά όπως θυμάσαι, χτες το βράδυ δεν ήσουνα πολύ καλά. Το θυμάσαι; Θυμάσαι τίποτα από χτες το βράδυ; Θυμάσαι που σε πήρε ο ύπνος στο τραπέζι της κουζίνας; Με το τσιγάρο αναμμένο; Παραλίγο να καιγόσουν ζωντανός».

Ο Πέτρος λέει κάτι, αλλά η Λένα δεν καταλαβαίνει τι. Η φωνή του πνίγεται κάτω απ' το σεντόνι.

«Τι είπες;» τον ρωτάει. «Βγες από κει μέσα, επιτέλους!»

Τα χέρια της έχουν ιδρώσει. Τα σκουπίζει στο σεντόνι και κοιτάζει τις παλάμες της.

Τη ρωτάω αν χρειάζονται τίποτα. Αν θέλει να φωνάξω καμιά νοσοκόμα ή να τους φέρω λίγο νερό ή τίποτα απ' την καντίνα. Της λέω, στα κρυφά πάντα, πως έχω φέρει γεμιστά από το σπίτι, φέτα και ψωμί, μα δεν ξέρω αν θα μ' αφήσει ο φύλακας να τους τα δώσω.

Τα δάχτυλά της, πρώτη φορά παρατηρεί πόσο έχουν κιτρινίσει. Πολλά τσιγάρα. Πολλά τσιγάρα τον τελευταίο καιρό. Της φαίνεται πως έχουν μικρύνει κιόλας. Η ιδέα της είναι, σίγουρα, αλλά τρομάζει στη σκέψη και μόνο πως το σώμα της έχει αρχίσει να φθείρεται, να λιγοστεύει. Παλιά θα γέλαγε μ' αυτό. Θα έλεγε στον Πέτρο: «Για κοίτα δω, μου φαίνεται πως απ' την πολλή δουλειά τα δάχτυλά μου άρχισαν να μικραίνουν». Θα γέλαγαν μαζί, θα έκαναν μεγάλη πλάκα. Θα κόλλαγαν τις παλάμες τους και θα μέτραγαν τα δάχτυλά τους, για να δούνε πόσο μεγαλύτερα είναι τα δικά του από τα δικά της. Ύστερα ο Πέτρος θα έπιανε τα δάχτυλά της και θα τα τράβαγε με δύναμη, για να μεγαλώσουν. Θα έκαναν φοβερή πλάκα. Πολλά γέλια. Τώρα όμως η Λένα φοβάται. Υπάρχουν ένα σωρό μικρά, μικρά, μικρά πράγματα που τη φοβίζουν. Ύστερα, είναι κι αυτός ο πόνος στο στήθος της. Σαν κάτι να έσπασε εκεί μέσα· νιώθει σαν κάτι εκεί μέσα να χάλασε και να έφυγε από τη θέση του· νιώθει κάτι σκληρό να κρέμεται μες στο στήθος της, σαν σπασμένο ελατήριο. Παρατηρεί τις γραμμές που χαρακώνουν τις παλάμες της. Πολλές γραμμές, αμέτρητες. Ίσιες, λοξές, καμπυλωτές. Άλλες μοιάζουν με αγκαθωτό συρματοπλέγμα, άλλες σαν ξεριζωμένα δέντρα. Άλλες διασταυρώνονται και σβήνουν, σταματούν απότομα, σαν δρόμοι που καταλήγουν σε γκρεμό.

«Έπρεπε να ειδοποιήσεις τα κανάλια».

Ο Πέτρος έχει κατεβάσει το σεντόνι από το πρόσωπό του και την κοιτάζει. Είναι κάτασπρος, τα χείλια του ξερά, τα μάτια του έχουν κοκκινίσει. Τα μαλλιά του, πατικωμένα στα πλάγια, μοιάζουν με λοφίο σε περικεφαλαία αρχαίου πολεμιστή που βγήκε ζωντανός από μια άγρια μάχη.

«Τι πράγμα;»

«Έπρεπε να φωνάξεις τα κανάλια», λέει ο Πέτρος, και γυρίζει το πρόσωπό του απ' την άλλη μεριά. «Αυτοί ψοφάνε για κάτι τέτοια. Ανθρώπινες ιστορίες, κατάλαβες. Χαμός θα γινότανε. Θα τους έλεγες να 'ρθουν στο νοσοκομείο, κι ύστερα θα τους ζηταγες λεφτά για την πληροφορία. Κάτι θα σου 'διναν, σίγουρα. Ό,τι και να σου 'διναν, καλό θα ήταν στην κατάστασή μας. Απ' το τίποτα, κάτι θα 'ταν κι αυτό».

Γυρίζει ξανά μπροστά και βάζει τα χέρια κάτω από το κεφάλι του. Κοιτάζει ψηλά, στο ταβάνι που σκοτεινιάζει. Η Λένα δεν μπορεί να δει τις παλάμες του.

Σηκώνεται και πάει, στέκεται μπροστά στην μπαλκονόπορτα. Ο ουρανός έχει πάρει ένα σκούρο βιολετί χρώμα. Βλέπει λίγα αστέρια να τρεμοσβήνουν, τα φώτα ενός αεροπλάνου που χάνεται αργά στο βάθος. Στο απέναντι πεζοδρόμιο, ένα κορίτσι περιμένει να περάσει τη λεωφόρο. Κρατάει με τα δυο χέρια μια τεράστια τσάντα, το κορμί της γέρνει στο πλάι από το βάρος. Τα αυτοκίνητα περνούν από μπροστά της φουλαριστά κι εκείνη όλο κατεβάζει το πόδι της στην άσφαλο κι όλο γυρίζει πίσω. Η Λένα σκέφτεται πως κάτι θα έπρεπε να κάνει γι' αυτό, κάπως θα έπρεπε να βοηθήσει το κορίτσι.

«Έπρεπε να φωνάξεις τα κανάλια», ακούει τον Πέτρο να λέει. «Τώρα είν' αργά».

Η Λένα κοιτάζει τις παλάμες της, και για κάποιο λόγο σκέφτεται ξανά το κορίτσι στο νοσοκομείο. Φέρνει ξανά στο νου της την εικόνα: πώς έγειρε πάνω στο κρεβάτι, με το δεξί της χέρι κολλημένο μ' εκείνο του νεαρού, και άπλωσε το άλλο της χέρι στη Λένα. Εκείνο το άσπρο, αδύνατο χέρι, που η Λένα φοβήθηκε να πιάσει.

Ώρες ολόκληρες. Η Λένα βλέπει το κορίτσι στο πεζοδρόμιο να γέρνει σαν δεντράκι, και σκέφτεται πως σίγουρα θα περιμένει ώρες ολόκληρες για να περάσει απέναντι.

Σκέφτεται πως κάτι θα έπρεπε να κάνει γι' αυτό το κορίτσι, αντί να στέκεται εκεί πέρα και να κοιτάζει. Δεν έχει νόημα όμως, σκέφτεται. Θα μάθει να ζει και μ' αυτό. Συμβιβασμός. Όλη η ζωή είναι ένας συμβιβασμός. Κι ο κάθε άνθρωπος, σκέφτεται η Λένα, από έναν συμβιβασμό γεννιέται – από εκείνο το μεγάλο, σιωπηλό «ναι» που λένε οι πατεράδες και οι μανάδες μας, σαν αποφασίσουν να μας φέρουν στον κόσμο. Κάθε άνθρωπος είναι ένας συμβιβασμός, γι' αυτό και όλες οι επαναστάσεις είναι καταδικασμένες σε αποτυχία. Και μετά σκέφτεται πως δε θα έπρεπε να σκέφτεται τέτοια πράγματα –όχι, θα έπρεπε να σκέφτεται τι θα κάνει με τα λεφτά και με την τράπεζα και με το σπίτι και με τον Πέτρο, που τώρα τον βλέπει χωμένο ξανά κάτω από το σεντόνι– αμίλητος, ακίνητος, παραδομένος.

Κι ύστερα δε θέλει να βλέπει, ούτε να σκέφτεται τίποτα. Κλείνει τα μάτια της και γέρνει πάνω στην πόρτα και μένει εκεί για πολλή ώρα, αμίλητη κι αυτή, ενώ γύρω της απλώνονται η σκοτεινή γαλήνη του σπιτιού και το άκαρδο βουητό των αυτοκινήτων από το δρόμο. (δε)